

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sint-Guthago Tijdingen

Mededelingenblad van de
Geschiedkundige Kring van de Zwinstreek

Nr. 577

P209467

augustus 2026

Lidmaatschapsbijdrage België : 25 euro op rekening : IBAN BE82 8601 0615 5768;
BIC code: SPAABE22 (Centea). Lidmaatschapsbijdrage buitenland : 30 euro.

Uitgever : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke-Heist

Postkantoor van afgifte: 8300 Knokke-Heist 1

Het mededelingenblad hoort bij *Rond de poldertorens*, het ledenblad van Sint-Guthago, en verschijnt maandelijks behalve in januari, juni, augustus en december.

Sint-Guthago
Geschiedkundige Kring van de Zwinstreek
Lid van Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Maatschappelijke zetel : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109,
8300 Knokke-Heist
Correspondentieadres : Johan Deckers, De Terp 8, 8301 Knokke-Heist

Het Bestuur :

Erevoorzitters :

François baron van der Elst, Spegelsweg 2, 8340 Oostkerke

Voorzitter :

Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke, tel 0495 12 45 29

caroline.terryn@telenet.be

Secretaris :

Fons Theerens*, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke, tel (050) 625309

fons.theerens@knokke-heist.eu

Penningmeesteres :

Nicole Vanden Weghe, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

nicole.vanden.weghe@skynet.be

Hoofredacteur Rond de Poldertorens :

Noël Geirnaert*, Hugo Verrieststraat 5, 8000 Brugge, tel. (050) 336940

famgeirnaert@skynet.be

Leden :

Etienne Decaluwé, Keuvelhoekstraat 54, 8300 Knokke, (050) 601023

etienne.decaluwe@gmail.com

Johan Deckers, De Terp 8, 8301 Knokke-Heist, tel 0487 907773

johan.deckers@skynet.be

Thomas Hoeberigs, Westkapelsesteenweg 71, 8380 Dudzele, tel 0474 597158

thomas.hoeberigs@knokke-heist.be

Jan Hutsebaut, Berg 59, 9950 Waarschoot; jan.hutsebaut@damme.be

Jan Kamoen*, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

jankamoen@skynet.be

Jan Tillemans, Kleine Molenstraat 1A, 8380 Dudzele, tel 050 604135

jan.tillemans@telenet.be

Patrick Verbeke, Monnikendreef 37a 8300 Knokke-Heist, tel 0475 289 175

patrickensuzyverbeke@gmail.com

* Zijn tevens lid van de redactieraad Rond de Poldertorens en St.-Guthago Tijdingen

Verslag: Museum van het Brugse Vrije

Op 31 mei verzamelden zowat twintig leden van Sint-Guthago op de Brugse Burg voor een bezoek aan het Museum van het Brugse Vrije. Dit museum is alleen open tijdens het weekend, en op zondag 31 mei was het wegens het onverwacht uitvallen van een personeelslid zelfs gesloten. Gelukkig kon door onze reservering het bezoek toch doorgaan, achter gesloten deuren, en zonder aanwezigheid van een suppoost. We zijn de directie van Musea Brugge dan ook dankbaar voor het vertrouwen.

De gelegenheidsgids was bestuurslid Noël Geirnaert, voormalig hoofdarchivaris van het Stadsarchief en auteur van enkele wetenschappelijke publicaties over het Brugse Vrije en zijn kunstbezit. Aangezien het Stadsarchief op hetzelfde adres gevestigd is, kon ook worden stilgestaan bij enkele interessante kaarten in de zaal van het Stadsarchief, nu in gebruik als auditorium en kantoorruimte, voordien (tot 1984) als Assisenzaal, en daarvoor als Vierschaar van het Brugse Vrije. Het museum bevindt zich in de 16de-eeuwse Schepenzaal van het Brugse Vrije, in de vleugel die grenst aan de Groene Rei. In dezelfde vleugel bevinden zich ook de kapel van het Brugse Vrije (17de eeuw), nu de leeszaal van het Stadsarchief, de vroegere Vertrekkamer van het Vrije, waar de schepenen zich konden terugtrekken voor beraadslagingen en ondervragingen (16de eeuw), nu de bibliotheek en de kantoren van het Stadsarchief, en de Wezenkamer van het Vrije (17de eeuw), nu het kantoor van de hoofdarchivaris. Deze drie ruimtes zijn tijdens de openingsuren van het museum niet toegankelijk, maar op weekdays is de leeszaal van het Stadsarchief wel open voor het publiek. En nog even aanstippen dat het Brugse Vrije tot 1795 de belangrijkste kasselrij was van het graafschap Vlaanderen, samen met Brugge, Gent en

leper maakte het deel uit van de Vier Leden van Vlaanderen, de 'volksvertegenwoordiging' in de Staten van Vlaanderen, die o.a. besliste over openbare werken, belastingen, en contacten met de landsheer. Het territorium van het Vrije bestond grosso modo uit het noorden van de huidige provincie West-Vlaanderen tot aan de IJzer, met ten oosten nog een flink deel van het Meetjesland en tot 1604 ook het huidige West-Zeeuws-Vlaanderen.

Van de historische kaarten van de stad Brugge is die van Marcus Gerards (1562) het bekendst. Van deze kaart bevindt zich een 19de-eeuwse lithografische reproductie in de Grote Zaal. Tijdens ons bezoek werd echter geen aandacht besteed aan deze overbekende kaart, maar wel werd stilgestaan bij de kaart van Brugge met de aflijning van de stadsgrenzen van de stad met de aanduiding van het stadsgebied buiten de ommuurde stad, de zogenaamde paallanden, en de enclaves binnen het stadsgebied van het Proosse en het Kanunnikse. Deze kaart, geschilderd op doek, van de hand van de landmeter Joannes Lobberecht, dateert uit 1714.

Ons werkgebied, de Zwinstreek, is duidelijk afgebeeld op het origineel fragment van de kaart van het Brugse Vrije uit 1571 van de beroemde 16de-eeuwse schilder Pieter Pourbus. Dit fragment is het enige wat rest van de grote kaart van het Brugse Vrije, waarvan gelukkig een kopie bewaard is uit het begin van de 17de eeuw. Men kan zich de vraag stellen of het louter toeval is dat net dit fragment bewaard is gebleven. De laatste kaart die we hebben bekeken was van Lanceloot Blondeel, schoonvader van Pieter Pourbus, maar vooral all-round kunstenaar in Brugge in de eerste helft van de 16de eeuw, die ook nog verder in het bezoek ter sprake zou komen. Zijn kaart van de waterwegen ten noorden van Brugge met het concept voor de Verse Vaart, door hem eigenhandig ontworpen en ondertekend in 1546, behoort tot de voornaamste documenten van het Stadsarchief.

Het bezoek was echter vooral gewijd aan de Schepenkamer van het Brugse Vrije, waar het eigenlijke Museum van het Brugse Vrije is gevestigd. Blikvanger in dit museum is de monumentale schouw, sinds enige tijd ook op de Topstukkenlijst van de Vlaamse Gemeenschap. De schouw van het Brugse Vrije is een schitterend beeldhouwwerk in hout, marmer en albast. Het kunstwerk is bedoeld als verheerlijking van Keizer Karel V, die er als centrale figuur is op afgebeeld: hij staat symbool voor de opperste rechtsmacht in de Nederlanden, aan wie de schepenen van het Vrije onderhorig zijn. Het kunstwerk werd in 1528 in opdracht van het bestuur van het Brugse Vrije ontworpen door Lanceloot Blondeel. De uitvoering is hoofdzakelijk het werk van de Mechelse beeldhouwer Guyot de Beaugrant, die daarvoor naar Brugge is overgekomen. De afwerking van de schouw in de Schepenkamer in 1531 was de bekroning van een project dat elf jaar eerder was aangevat, en ondertussen verschillende wijzigingen had ondergaan.

Karel V had in 1525 de Fransen overwonnen en in 1526 een gunstig vredesverdrag met de Franse koning gesloten. Daardoor werd het graafschap Vlaanderen definitief verlost van de feodale onderhorigheid aan Frankrijk. Genealogie en heraldiek spelen een belangrijke rol in de uitwerking van het geheel. Karel V is afgebeeld met 46 wapenschilden, die verwijzen naar zijn erflanden. Links en rechts wordt hij geflankeerd door de beelden van zijn grootouders aan vaders- en aan moederszijde: Maria van Bourgondië en Maximiliaan van Oostenrijk aan zijn rechterkant, en Ferdinand van Aragon en Isabella van Castilië aan zijn linkerkant. Zijn ouders, Filips de Schone en Johanna de Waanzinnige, zijn afgebeeld op twee medaillons onderaan het beeld. Daarboven zijn nog medaillons aangebracht met de portretten van landvoogdes Margareta van Oostenrijk, de tante van de keizer, en Charles de Lannoy, militair opperbevelhebber van de keizer, wat duidelijker voor de toeschouwer, op de hoeken, zijn nog medaillons te zien met de portretten van de Frans koning Frans I en zijn vrouw Eleonora van Oostenrijk, de zus van Karel V.

Onder het beeld van Karel V heeft Guyot de Beaugrant in wit albast nog een gerechtigheidstaferel afgebeeld: het verhaal van de kuise Suzanna uit het Oude Testament (Daniël, 13, 1-64), waarbij een onschuldige jonge vrouw, die na haar aanranding onrechtvaardig wordt veroordeeld, uiteindelijk toch vrijuit gaat en haar rechters, tot dan toe onbesproken mannen, als echte daders worden ontmaskerd, gevonnist en terechtgesteld, door toedoen van de profeet Daniël. Dergelijke taferelen moesten de schepenen inpeperen dat zij rechtvaardig moesten oordelen. Nog enkele andere kunstwerken in de Schepenkamer hadden die functie: een 16de-eeuwse kopie van Davids Oordeel van Cambyses, in de 17de eeuw verworven door het Brugse Vrije als gerechtigheidstaferel, maar oorspronkelijk bedoeld als afbeelding van de marteldood van de H. Bartholomeus, en het Laatste Oordeel van Pieter Pourbus, waarvan het origineel in de 19de eeuw is overgebracht naar het stedelijk museum, en hier sindsdien is vervangen door een 19de-eeuwse kopie van de hand van de Brugse schilder Henri Dobbelaere.

Nog een ander werk van Pieter Pourbus in de Schepenkamer is vervangen in de 19de eeuw: de haardplaat met het wapenschild van het Brugse Vrije gehouden door 'een wildeman en een wildevrouw' (twee naakte menselijke figuren), was ontworpen door Pieter Pourbus in 1565-66, maar in 1847 vervangen door een kopie, het huidige exemplaar. Het geschilderde wapenschild van het Brugse Vrije is in de Schepenkamer nog te zien op twee exemplaren, één uit de 17de eeuw (Jacob van Oost?) en één uit de 18de eeuw (Matthijs de Visch?): in zilver (wit) een schuinbalk van lazuur (blauw), gehouden door een naakte man en een naakte vrouw ('wildeman' en 'wildevrouw'), met de humanistische spreuk 'S.P.Q.F.' (Senatus Populusque Franconatus, vertaald: het bestuur en het volk van het Vrije, vergelijk voor Brugge en Brussel: S.P.Q.B. en voor Antwerpen: S.P.Q.A.).

Opmerkelijk is dat het Brugse Vrije de vorstelijke afbeeldingen op de schouw heeft aangevuld met de vorstenportretten van onze Habsburgse landsheren van de 16de tot de 18de eeuw: de bezoekers kunnen aldus de portretten bewonderen van koning Filips II, de aartshertogen Albrecht en Isabella, de Spaans-Habsburgse koningen Filips III, Filips IV en Karel II, en de Oostenrijkse Habsburgers keizer Karel VI en keizerin Maria-Theresia. De bezoekers van de Schepenkamer krijgen zo een beeld van dynastieke geschiedenis van ons land van de late middeleeuwen tot een eind in de 18de eeuw. De gelegenheidsgids vestigde ook de aandacht op het portret van aartshertog Albrecht van Oostenrijk, de echtgenoot van aartshertogin Isabella. Het paar regeerde van 1598 tot 1621 onafhankelijk van Spanje over de Nederlanden, en in de handboeken vaderlandse geschiedenis wordt hun regeerperiode als relatief voorspoedig omschreven. Het voornaamste wapenfeit in hun regering is de inname van Oostende door veldmaarschalk Spinola in 1604. De plattegrond van Oostende is dan ook afgebeeld als achtergrond op het portret van aartshertog Albrecht.

Het laatste schilderij dat werd bekeken is het 17de-eeuwse doek van Gillis van Tilburgh, waarop een zitting in de Schepenkamer is afgebeeld. Dit schilderij uit 1659 geeft een interessant beeld van de huidige Schepenkamer zowat vier eeuwen geleden. Vergelijking leert dat veel ongewijzigd is gebleven gedurende vier eeuwen.

Ons bezoek werd besloten met een korte wandeling naar de Vismarkt, van waaruit de deelnemers aan het bezoek de buitengevels van de oudste nog bewaarde gebouwen konden bewonderen. De gelegenheidsgids hoopt dat hij de deelnemers een aangename en boeiende namiddag heeft bezorgd.

Noël Geirnaert

HEEMKRING DUDZELE

sinds 1985

DE HERBERGEN VAN DUDZELE

Herberg IN DE STAD DAMME

Dirk Pieters – Hans Strubbe

2026

Medio de jaren 80 startte Leopold Danneels met opzoekingswerk naar alle herbergen die ooit in Dudzele stonden. De eerste vermeldingen van tapperijen in ons dorp dateren reeds uit de 16de eeuw. We hoeven je niet te vertellen dat dit heel wat tijd in beslag nam want er zijn meer dan 100 namen van cafés gekend! Een goeie 40 jaar later hebben we zijn werk een update gegeven en we vonden het tijd om een publicatie uit te geven.

De brochure omvat 60 pagina's ondersteund door prachtige ingekleurde foto's waarvan veel nooit eerder werden gepubliceerd. Ook benieuwd naar meer?

Bestel dan je exemplaar via mail: heemkringdudzele@gmail.com voor de prijs van € 15 (verzending mogelijk voor € 5 extra). Overschrijving met je naam en adres op rekeningnummer BE61 7380 3240 7217 van Heemkring Dudzele. Ook te koop bij coiffure Cos en Dirk Pieters te Dudzele.

De aloude herberg Sint-Joris

Struikelsteen voor Aloïs Seghers

De struikelsteen voor Aloïs Seghers werd ingehuldigd op zondag 23 mei aan het huis Damse Vaart-Zuid 17 in Damme. Struikelstenen, of Stolpersteine, zijn een idee van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. De kleine herdenkingsstenen worden geplaatst in het trottoir voor de laatst zelfgekozen woonplaats van slachtoffers van het naziregime. Elk steentje draagt een messing plaatje met de naam, geboortjaar, deportatiedatum en, indien gekend, sterfdatum van het slachtoffer. Deze stenen laten ons letterlijk en figuurlijk stilstaan bij het leven en lot van deze mensen.

Aloïs Seghers werd geboren op 6 april 1919, als zoon van bruggendraaier Pieter Seghers en Sylvie Baute. Hij was de oudste van een gezin van elf kinderen, een grote en struise jongeman. In de lente van 1943 kwam hij in contact met de Partizanen van Damme en Lissewege. In zijn erkenningsdossier als weerstandster staat ook te lezen dat hij actief was met het “verspreiden van sluikbladen, vernietigen van Duitsch materiaal op de Duitse werken, het doorknippen van telephone draden te Lissewege en te Damme.”

De Partizanen in Damme en Lissewege werden verraden door een infiltrant. Na de oorlog werd deze door het Belgisch gerecht ter dood veroordeeld en geëxecuteerd. Volgens het vonnis hebben zijn verklikkingen tot de dood van vijf mensen geleid.

Alois Seghers werd thuis gearresteerd op 17 maart 1944, opgesloten in de gevangenissen van Brugge en Sint-Gillis (Brussel), en op 12 juni 1944 naar Duitsland gedeporteerd. Hij kwam in het concentratiekamp Gross-Strehlitz terecht. Kort voor de bevrijding werden de concentratiekampen ontruimd en werden de gevangenen weggevoerd van de frontlijn. Alois Seghers stierf van uitputting en honger in Zihle (Tsjechië), tijdens een transport van Buchenwald naar Theresienstadt (Terezin), op 24 april 1945.

Zijn lot bleef voor de familie lang onduidelijk. Pas toen de eerste overlevers van de concentratiekampen terugkwamen, kregen ze te horen dat Aloïs overleden was. Vele jaren later heeft Antoon, de jongere broer van Aloïs, alle informatie die hij kon vinden samengelegd en het traject dat zijn broer had afgelegd door de kampen overgedaan. Hij trok naar Zihle, waar hij het graf van Aloïs heeft bezocht. In Zihle staat tot op de dag van vandaag een monument, aan het graf van de slachtoffers die daar begraven zijn.

Je leest het volledige verhaal op www.struikelstenenbrugge.be.

.

Blader met één klik door 250 jaar geschiedenis: Topoferrarisviewer

Hoe zag uw wijk er 250 jaar geleden uit? Hoe zijn de bossen, dorpen, wegen of waterlopen in de loop der tijd geëvolueerd? Ter gelegenheid van zijn 50e verjaardag lanceert het Nationaal Geografisch Instituut (NGI) Topoferrarisviewer, een nieuwe gratis applicatie waarmee u door de geschiedenis van het Belgische grondgebied kunt reizen en de veranderingen kunt observeren.

Topoferrarisviewer biedt het grote publiek een unieke toegang tot bijna tweeënhalve eeuw evolutie van het Belgische landschap. Dit project illustreert de wil van het NGI om zijn uitzonderlijk cartografisch erfgoed toegankelijk te maken voor het publiek en de expertise die het in de loop van zijn geschiedenis heeft ontwikkeld, te valoriseren.

Het NGI bedankt de Koninklijke Bibliotheek van België (KBR) hartelijk voor de uitstekende samenwerking en in het bijzonder voor het ter beschikking stellen van de kaarten van Ferraris uit haar collecties. Dit partnerschap draagt bij aan de valorisatie en verspreiding van een uitzonderlijk cartografisch erfgoed onder een zo breed mogelijk publiek.

Acht kaarten om 250 jaar evolutie van het grondgebied te verkennen

Met Topoferrarisviewer kunt u acht kaartlagen vergelijken en over elkaar leggen, die bijna 250 jaar geschiedenis van het Belgische grondgebied bestrijken. De oudste is de beroemde Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik uit 1777, beter bekend als de Ferrariskaart. De applicatie bevat ook verschillende generaties topografische kaarten die door het NGI en voorlopers zijn geproduceerd tot aan de huidige periode.

Hoe werkt het? Topoferrarisviewer is een volledig gratis applicatie, met één klik toegankelijk via de link <https://topoferraris.ngi.be/>. Dankzij een intuïtieve interface kunnen gebruikers twee kaarten naar keuze selecteren en deze naast elkaar of boven elkaar weergeven. De applicatie synchroniseert de weergaven automatisch, zodat een onmiddellijke vergelijking van dezelfde locatie in verschillende tijdperken mogelijk is. Wegenetwerken, waterlopen, verstedelijking, natuurgebieden of infrastructuur: de veranderingen in het gebied worden binnen enkele seconden zichtbaar.

Met een zoekfunctie kunt u rechtstreeks naar een adres, een straat, een gemeente of een plaatsnaam navigeren. Gedetailleerde legenda's begeleiden de weergave van de kaarten om de interpretatie van de symbolen die in de verschillende tijdperken worden gebruikt te vergemakkelijken. Elke kaartlaag bevat ook een kleine uitleg over de creatie en eigenschappen van de specifieke kaarten.

Een app om mee te nemen naar het terrein: Topoferrarisviewer is ook beschikbaar als mobiele app in de Google Play Store en de App Store. Gebruikers kunnen wandelsuggesties volgen of hun eigen GPX-track importeren om ter plaatse de overblijfselen van het verleden te ontdekken die vandaag de dag nog zichtbaar zijn, en zo de evolutie van de landschappen die ze doorkruisen beter te begrijpen.

Op 27 september gaan we op stap met Ferraris in Torhout.
(Activiteit volgt)